

**ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ
ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ КҮЙІ
ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНІ**

Мамыр
2022

**Қазақстан Республикасы
Экология, геология және табиғи
ресурстар министрлігі
"Қазгидромет" РМК
Павлодар облысы бойынша филиалы**

	МАЗМҰНЫ	Стр.
	Алғы сөз	3
1	Атмосфералық ауаның ластануының негізгі көздері	4
2	Атмосфералық ауаның сапасы	4
3	Жер үсті суларының жағдайы	11
4	Атмосфералық жауын-шашын	12
5	Топырақ	12
6	Радиациялық жағдай	13
	1 Қосымша	14
	2 Қосымша	16
	3 Қосымша	17
	4 Қосымша	18
	5 Қосымша	18
	6 Қосымша	19
	7 Қосымша	19
	8 Қосымша	20

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень «Қазгидромет» РМК мамандандырылған бөлімшелері ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желісіндегі қоршаған ортаның жай-күйін бақылау бойынша жүргізген жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған. Бюллетень мемлекеттік органдарды, жұртшылықты және тұрғындарды Павлодар облысының аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы хабарлауға арналған және Қазақстан Республикасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау үшін қажет ластану деңгейінің үздіксіз өзгеру тенденциясын ескерту.

Павлодар облысының атмосфералық ауаның сапасын бағалау

1. Атмосфералық ауаның ластануының негізгі көздері.

"ҚР экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі Экологиялық реттеу және бақылау комитетінің Павлодар облысының экология департаменті" РММ деректеріне сәйкес Павлодар қаласындағы 1 санаттағы объектілердің нақты эмиссиясы 181,8 мың тоннаны құрайды.

Павлодар қаласындағы жеке үйлердің саны - 17806 бірлікті құрайды. Жеке қондырғылардан жылыту (қатты отын) – 67,5% құрайды.

Екібастұз қаласындағы 1 санаттағы объектілердің нақты эмиссиясы 322,3 мың тоннаны құрайды.

Екібастұз қаласындағы жеке үйлердің саны - 5218 бірлікті құрайды. Жеке қондырғылардан жылыту (қатты отын) – 35,7% құрайды.

Ақсу қаласында 1 санаттағы объектілердің нақты эмиссиясы 193,922 мың тоннаны құрайды.

Ақсу қаласындағы жеке үйлердің саны - 3596 бірлікті құрайды. Жеке қондырғылардан жылыту (қатты отын) – 76,7% құрайды.

Павлодар облысында жеңіл автомобильдердің болуы-149,7 мың бірлікті құрайды.

2. Павлодар қаласының атмосфералық ауасының сапасын бақылау.

Павлодар аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 7 бақылау бекетінде, оның ішінде қолмен сынама алудың 2 бекетінде 5 автоматты станцияда жүргізіледі. (1-қосымша,1-сур.)

Жалпы қала үшін 13-ке дейін көрсеткіштер анықталады: 1) өлшенген бөлшектер (шаң); 2) РМ -2,5 өлшенген бөлшектер; 3) РМ-10 өлшенген бөлшектер; 4) күкірт диоксиді; 5) көміртегі оксиді; 6) азот диоксиді; 7) азот оксиді, 8) озон (жер деңгейі); 9) күкіртті сутегі; 10) фенол; 11) хлор; 12) хлорсутегі; 13) аммиак.

1-кестеде бақылау бекеттерінің орналасуы және әр бекетте анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат келтірілген.

1 кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалары

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	Қолкүшімен алынған сынама (дискретті әдіс) тәулігіне 3 рет	Қамзин және Нұрмағамбетов көшелерінің қиылысы	Қалқыма бөлшектер (шаң), күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді және оксиді, күкіртті сутегі, фенол, хлор, хлорлы сутегі.
2		Айманов көшесі, 26	
3	Үзіліссіз режимде әр 20 минут сайын	Ломов көшесі	РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді және оксиді, озон (жер беті),

			күкірттісутегі.
4		Қазправдакөшесі	РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді және оксиді, озон (жербеті), күкірттісутегі.
5		Естайкөшесі, 54	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді және оксиді, күкірттісутегі, озон (жербеті), аммиак.
6		Затон көшесі,39	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді және оксиді, күкірттісутегі, озон (жербеті), аммиак.
7		Торайғыров-Дүйсеновкөшесі	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді және оксиді, күкірттісутегі, озон (жербеті), аммиак.

2022 жылдың мамыр айында Павлодар қаласында атмосфералық ауа сапасына жүргізілген мониторингтің нәтижелері.

Павлодар қаласының бақылау желісінің мәліметтері бойынша атмосфералық ауаның ластану **көтеренкі** деңгейі деп бағаланды, СИ=3 (көтеренкі деңгейі) және ЕЖҚ=3% (көтеренкі деңгейі) РМ-10 қалқыма бөлшектері бойынша № 7 бекет аумағында (Торайғыров-Дүйсеновкөшесі) мәндерімен анықталды.

Максималды бір-реттік шоғырлар бойынша: РМ-2,5 қалқыма бөлшектері– 1,3 ШЖШ_{м.б.}, РМ-10 қалқыма бөлшектері– 3,4 ШЖШ_{м.б.}, көміртегі оксиді– 2,6 ШЖШ_{м.б.}, азот диоксиді – 1,3 ШЖШ_{м.б.},күкірттісутегі– 1,6 ШЖШ_{м.б.},басқа ластанушы заттардың шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Орташа тәуліктік концентрациясының мөлшерінен асып кеткені байқалды: қалқыма бөлшектер (шан)– 1,4 ШЖШ_{о.т.} Шекті концентрациядан асудың басқа көрсеткіштері бойынша байқалмады.

Экстремальды жоғары және жоғары ластану (ЭЖЛ және ЖЛ): ЖЛ (ШРК -10 көбірек) және ЭЖЛ (ШРК-50 көбірек) байқалмады.

Нақты мағынада , сондай-ақ сапа стандарттарынан асып кетудің қызаруы және асып кету жағдайларының саны 2 –кестеде көрсетілген.

2 кесте

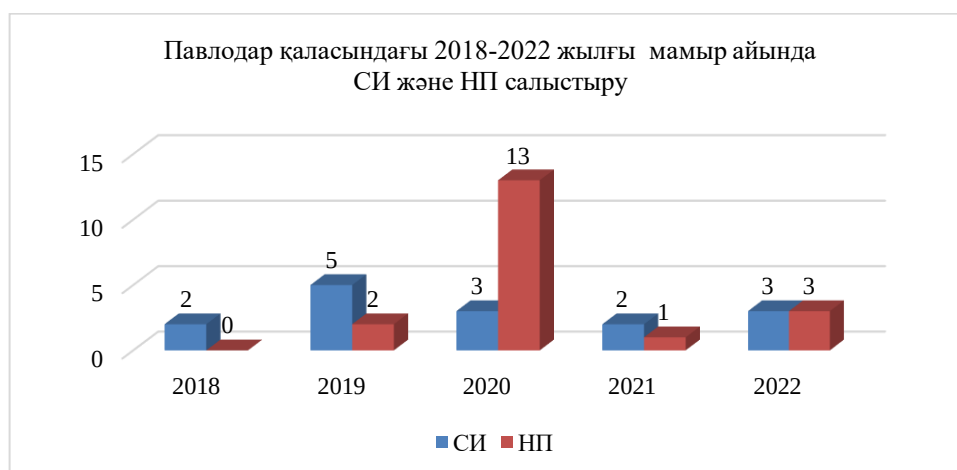
Атмосфералық ауаның ластану сипаттамасы

Анықталатын қоспалар	Орташа шоғыр (Q _{о.т.})		Ең жоғарғы бірреттік шоғыр (Q _{м.б.})		НП	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.б.} асу	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ

				еселігі				
Павлодар қ.								
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,22	1,45	0,40	0,80	0,00			
PM-2,5 қалқыма бөлшектері	0,01	0,27	0,21	1,31	0,36	10		
PM-10 қалқыма бөлшектері	0,04	0,63	1,02	3,41	1,12	45		
Күкірт диоксиді	0,00	0,09	0,12	0,24	0,00			
Көміртегі оксиді	0,23	0,08	12,93	2,59	0,04	1		
Азот диоксиді	0,03	0,79	0,27	1,34	2,60	60		
Азот оксиді	0,01	0,14	0,18	0,46	0,00			
Озон (жербеті)	0,03	0,91	0,12	0,76	0,00			
Күкірттісутегі	0,00		0,01	1,56	0,54	14		
Фенол	0,00	0,18	0,01	0,60	0,00			
Хлор	0,00	0,16	0,02	0,20	0,00			
Хлорлы сутегі	0,07	0,70	0,19	0,95	0,00			
Аммиак	0,02	0,39	0,12	0,58	0,00			

Қорытынды:

Соңғы бес жылда мамыр айында ауаның ластану деңгейі келесідей өзгерді:

Кестеден көріп отырғанымыздай, мамыр айында ластану деңгейі соңғы бес жылда негізінен жоғары болып отыр. 2021 жылғы мамырмен салыстырғанда Павлодар қаласының ауа сапасы артып келеді.

PM-2,5 (10) қалқыма бөлшектері, PM-10 (45) қалқыма бөлшектері, азот диоксиді (60), күкіртсутегі (14) бойынша ең жоғары бір реттік ШЖК артуының ең көп саны байқалды.

Орташа тәуліктік шоғырлану нормативтерінің асып кетуі қалқыма бөлшектер (шаң) бойынша байқалды.

Метеорологиялық шарттары:

2022 жылғы мамырда Павлодар қаласында ауа райы 9-14 м/с Орташа желмен басым болды, екпіні 17-20 м/с жетті, атмосфералық ауа температурасы -4,0 °C-тан +32,0 °C-қа дейін ауытқыды. Жауын-шашын 0,0-ден 5,2 мм-ге дейін жаңбыр түрінде байқалды.

2022 жылдың мамыр айында ауа ластануының қалыптасуына ауа-райының әсері байқалмады, ҚМЖ (қолайсыз метеожағдайлар) күндері тіркелген жоқ.

Павлодар қаласының эпизодтық бақылауларының деректері бойынша атмосфералық ауаның жай-күйі

Ауаның ластануын бақылау Павлодар қаласында 2 нүктеде жүргізілді (№1 нүкте – Солтүстік өнеркәсіптік аймақ; №2 нүкте – Зеленстрой шағын ауданы), (1-қосымша, 1-сур.)

Жалпы қала бойынша 9 көрсеткіш анықталады: РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, азот диоксиді, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, күкіртті сутек, фенол, формальдегид және ұшпа органикалық қосылыстар (ҰОҚ).

3 кесте

Атмосфералық ауа сапасын экспедициялық өлшеу нәтижелері

Анықталатын қоспалар	$q_{\text{мг/м}^3}$	$q_{\text{м/ПДК}}$
Павлодар қ.		
№1 нүкте – Солтүстік өнеркәсіптік аймақ		
РМ-2,5 қалқыма бөлшектері	0,032	0,2
РМ-10 қалқыма бөлшектері	0,035	0,1
Азот диоксиді (NO ₂)	0,032	0,16
Күкірт диоксиді (SO ₂)	0,021	0,04
Көміртегі оксиді (CO)	5,0	1,0
Күкірттісутегі (H ₂ S)	0,003	0,4
Фенол (C ₆ H ₆ O)	0,002	0,2
Формальдегид (CH ₂ O)	0,04	0,8
Ұшпа органикалық қосылыстар (ҰОҚ)	0,7	-
№2 нүкте – Зеленстрой шағын ауданы		
РМ-2,5 қалқыма бөлшектері	0,024	0,15
РМ-10 қалқыма бөлшектері	0,033	0,1
Азот диоксиді (NO ₂)	0,024	0,1
Күкірт диоксиді (SO ₂)	0,013	0,03
Көміртегі оксиді (CO)	4,0	0,8
Күкірттісутегі (H ₂ S)	0,002	0,25
Фенол (C ₆ H ₆ O)	0,002	0,2
Формальдегид (CH ₂ O)	0,04	0,8
Ұшпа органикалық қосылыстар (ҰОҚ)	0,8	-

№ 1 нүкте-Солтүстік өнеркәсіптік аймақ, көміртегі оксидінің концентрациясы 1,0 ШЖКМ.р., қалған ластаушы заттардың концентрациясы рұқсат етілген норма шегінде болды;

№ 2 нүкте – Зеленстрой шағын ауданы, барлық ластаушы заттардың концентрациясы рұқсат етілген норма шегінде болды (3-кесте).

2.1 Екібастұз қаласындағы атмосфералық ауа сапасын бақылау.

Екібастұз аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 2 бақылау бекетінде жүргізіледі, оның ішінде қолмен сынама алудың 1 бекеті және 1 автоматты станция (1-қосымша, 2-сур.). Жалпы қала үшін 6-ға дейін индикаторлар анықталады: 1) өлшенген бөлшектер (шаң); 2) РМ-10 өлшенген бөлшектер 3) күкірт диоксиді; 4) көміртегі оксиді; 5) азот диоксиді; 6) азот оксиді.

4-кестеде бақылау бекетінің орналасуы және әр бекетте анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат келтірілген.

4 кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
2	Қолкүшімен алынған сынама (дискретті әдіс) тәулігіне 3 рет	8 ш-а, Беркембаев және Сәтбаев көшелері	Қалқыма бөлшектер (шаң), күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді.
1	Үзіліссіз режимде әр 20 минут сайын	Мәшкүр Жүсіп көшесі, 118/1	РМ-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді және оксиді.

2022 жылғы мамыр айында Екібастұз қаласындағы ауа сапасын бақылау нәтижелері.

Екібастұз қаласының бақылау желісінің мәліметтері бойынша атмосфералық ауаның ластану көтеренкі деңгейі деп бағаланды, ол СИ=2 (көтеренкі деңгейі) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгейі) РМ-10 қалқыма бөлшектері бойынша № 1 бекет аумағында (Мәшкүр Жүсіп көшесі, 118/1) мәндерімен анықталды.

Максималды бір-реттік шоғырлар бойынша: РМ-10 қалқыма бөлшектері – 1,5 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластанушы заттардың шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Ластанушы заттардың орташа айлық шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Экстремальды жоғары және жоғары ластану (ЭЖЛ және ЖЛ): ЖЛ (ШРК -10 көбірек) және ЭЖЛ (ШРК-50 көбірек) байқалмады.

Нақты мағынада, сондай-ақ сапа стандарттарынан асып кетудің қызаруы және асып кету жағдайларының саны 5 –кестеде көрсетілген.

5 кесте

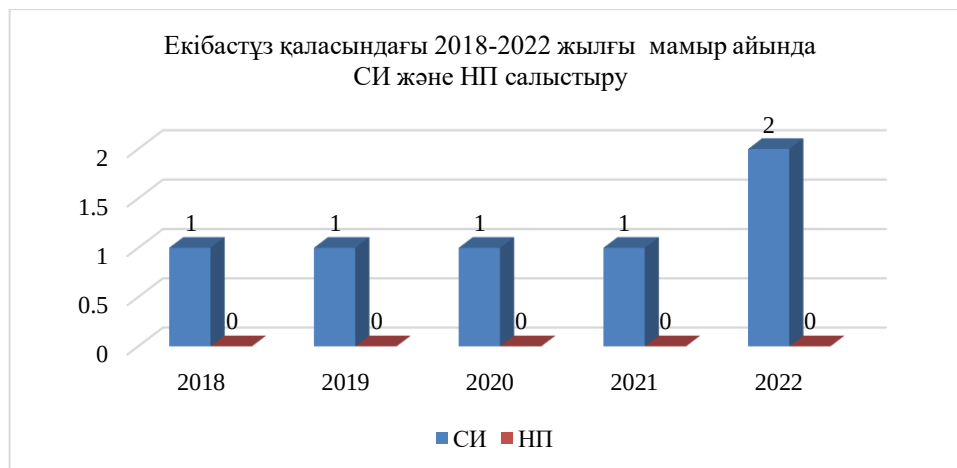
Атмосфералық ауаның ластану сипаттамасы

Анықталатын қоспалар	Орташа шоғыр (Q _{о.т.})		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр (Q _{м.б.})		НП	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.б.} асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ

Екібастұз қ.								
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,11	0,71	0,30	0,60	0,00			
PM-10 қалқыма бөлшектері	0,04	0,69	0,46	1,54	0,09	2		
Күкірт диоксиді	0,00	0,09	0,10	0,19	0,00			
Көміртегі оксиді	0,16	0,05	1,00	0,20	0,00			
Азот диоксиді	0,01	0,32	0,08	0,42	0,00			
Азот оксиді	0,00	0,04	0,03	0,07	0,00			

Қорытынды:

Соңғы бес жылда мамыр айында ауаның ластану деңгейі келесідей өзгерді:

Кестеден көріп отырғанымыздай, мамыр айында ластану деңгейі соңғы бес жылда негізінен төмен болып қала береді. 2021 жылғы мамырмен салыстырғанда Екібастұз қаласының ауа сапасы аздап өзгерді.

PM-10 (2) өлшенген бөлшектері бойынша максималды бір реттік ШРК-дан ең көп асып кету байқалды.

Нормативтер бойынша орташа тәуліктік шоғырланудың асып кетуі байқалмады.

Метеорологиялық шарттары:

2022 жылғы мамырда Екібастұз қаласында ауа райы 9-14 м/с Орташа желмен басым болды, екпіні 17-19 м/с жетті, атмосфералық ауа температурасы +1,0 °С-тан +34,0 °С-қа дейін ауытқыды. Жауын-шашын 0,0-ден 6,9 мм-ге дейін жаңбыр түрінде байқалды.

2.2 Ақсу қаласындағы атмосфералық ауа сапасын бақылау.

Ақсу аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 стационарлық бекетінде жүргізіледі, (автоматты станция) (1-қосымша, 3-сур.). Жалпы қала үшін 5-ке дейін көрсеткіштер анықталады: 1) PM-10 өлшенген бөлшектер, 2) күкірт диоксиді; 3) көміртегі оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді;

6-кестеде бақылау бекетінің орналасуы және әр бекетте анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат келтірілген.

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспала

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	Үзіліссіз режимде әр 20 минут сайын	Әуезов көшесі, 4 «Г»	PM-10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді және оксиді.

2022 жылғы мамыр Ақсу қаласындағы ауа сапасын бақылау нәтижелері.

Ақсу қаласының бақылау желісінің мәліметтері бойынша атмосфералық ауаның ластану **төмен** деңгейі деп бағаланды, ол СИ=1 (төмен деңгейі) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгейі) күкірт диоксиді бойынша № 1 бекет аумағында (Әуезов көшесі, 4 «Г») мәндерімен анықталды.

Ластаушы заттардың орташа айлық және максималды бір-реттік шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Экстремальды жоғары және жоғары ластану (ЭЖЛ және ЖЛ): ЖЛ (ШРК -10 көбірек) және ЭЖЛ (ШРК-50 көбірек) байқалмады.

Нақты мағынада, сондай-ақ сапа стандарттарынан асып кетудің қызаруы және асып кету жағдайларының саны 7 –кестеде көрсетілген.

Атмосфералық ауаның ластану сипаттамасы

Анықталатын қоспалар	Орташа шоғыр (Q _{о.т.})		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр (Q _{м.б.})		НП	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.б.} асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Ақсу қ.								
PM-10 қалқыма бөлшектері	0,00	0,00	0,01	0,04	0,00			
Күкірт диоксиді	0,01	0,12	0,16	0,32	0,00			
Көміртегі оксиді	0,03	0,01	4,30	0,86	0,00			
Азот диоксиді	0,00	0,09	0,04	0,21	0,00			
Азот оксиді	0,00	0,06	0,01	0,02	0,00			

Қорытынды:

Соңғы бес жылда мамыр айында ауаның ластану деңгейі келесідей өзгерді:

Кестеден көріп отырғанымыздай, мамыр айында ластану деңгейі соңғы бес жылда негізінен төмен болып қала береді. 2021 жылғы мамырмен салыстырғанда Ақсу қаласының ауа сапасы өзгерген жоқ.

Ең жоғарғы бір реттік ШЖК және орташа тәуліктік шоғырлану нормативтерінің асып кетуі байқалмады.

Метеорологиялық шарттары:

2022 жылдың мамыр айында Ақсу қаласында ауа райы 9-14 м/с желмен, екпіні 16 м/с жетті, атмосфералық ауа температурасы -1,0 °C-тан +33,2 °C-қа дейін ауытқиды. Жауын-шашын 0,0-ден 7,1 мм-ге дейін жаңбыр түрінде байқалды.

3. Павлодар облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Павлодар облысы аумағында жер үсті суларының сапасына бақылау 5 су объектісінің (Ертіс, Усолка өзендері, Сабындыкөл, Жасыбай, Торайғыр көлдері) 16 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының **47** физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: *температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (pH), еріген оттегі, ОБТ5, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар.*

Павлодар облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Су объектілерінде судың сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі» (бұдан әрі - Бірыңғай жіктеме) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

Су объектісінің атауы	Су сапасының класы		Көрсеткіштер	Өлш. бірл.	Концентрация
	2021 ж. мамыр айы	2022ж. мамыр айы			
Ертіс өзені	1 клас*	2 клас*	Жалпы темір	мг/дм ³	0,25
Усолка өзені	1 клас*	2 клас*	Жалпы темір	мг/дм ³	0,21

*- 2 клас су «су пайдаланудың барлық санаттарына жарамды, тұрмыстық мақсатта пайдалану үшін қарапайым су дайындауды қажет етеді»

Кестеден көріп отырғанымыздай, 2021 жылғы мамырменсалыстырғанда Ертіс, Усолка өзендерінің жер үсті суларының сапасы нашарлады, 1 класстан 2 классқа өзгерді.

2022 жылғы мамырда Ертіс және Усолка өзендерінің жер үсті суларында ЖЛ және ЭЖЛ жағдайлары тіркелмеді.

Су объектілерінің тұстамалар шегіндегі су сапасы бойынша ақпарат 2-қосымшада көрсетілген.

3 Қосымшада Павлодар облысының аумағындағы көлдердің жер үсті су сапасының нәтижелері бойынша ақпарат.

4. Павлодар облысының аумағындағы атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамы

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 3 метеостанцияларда (Ертіс, Павлодар, Екібастұз) жаңбыр суының сынамаларын іріктеуден тұрды (4-қосымша, 4-сур.).

Жауын-шашын құрамында барлық анықталатын заттардың шоғырлары шекті рұқсат етілген шоғырлардан (ШЖШ) аспады.

Жауын-шашын сынамаларында гидрокарбонаттар 22,16%, сульфаттар 35,11%, хлоридтер 14,39%, кальций иондары 13,47%, аммоний иондары 3,04%, натрий иондары 5,78%, магний иондары 3,33%, калий иондары 2,33% басым болды.

Ең үлкен жалпы минерализация Ертіс МС – 71,63 мг/л, ең азы Павлодар МС – 47,75 мг/л белгіленді.

Атмосфералық жауын-шашынның үлесті электрөткізгіштігі 77,1 мкСм/см-ден (ПавлодарМС) 136,1 мкСм/см (Ертіс МС) дейінгі шекте болды.

Түскен жауын-шашын қышқылдылығы сілтісі аз сипатта 6,18 (ПавлодарМС) – 6,25 (Ертіс МС) аралығында болды.

5. Топырақтың ауыр металдармен ластану жағдайы Павлодар облысы бойынша

Топырақтың ауыр металдармен ластануын бақылау 3 қалада (Павлодар, Екібастұз, Ақсу), сондай-ақ ауылдық елді мекендерде (Ақтоғай, Железинка, Ертіс, Кашір, Лебяжі, Май, Успенка және Шарбақты аудандары) топырақ сынамаларын іріктеуден тұрды.

Павлодар қаласында әртүрлі аудандарда іріктелген топырақ сынамаларында хром концентрациясы 0,65-2,8 мг/кг, қорғасын 11,8-34,2 мг/кг, мырыш 4,8-10,2 мг/кг, мыс 0,25-1,1 мг/кг, кадмий 0,09-0,25 мг/кг шегінде болды

"Қазақстан алюминийі" АҚ санитарлық-қорғау аймағы ауданында қорғасынның концентрациясы – 1,0 ШЖК-ға жетті.

Назарбаев даңғылы мен Торайғыров көшесінің қиылысы, Павлодар мұнай-химия зауытының санитарлық-қорғау аймағы, Естай көшесі мен Бөкейхан көшесі, Шөкин, Бектұров және Дүйсенов көшелерінің қиылысында барлық анықталатын ауыр металдардың мөлшері нормадан аспады.

Ақсу қаласында әртүрлі аудандарда іріктелген топырақ сынамаларында хром концентрациясы 1,9-4,6 мг/кг, қорғасын 28,2-50,2 мг/кг, мырыш 9,8 – 12,1 мг/кг, мыс 0,54 – 0,61 мг/кг, кадмий 0,16 - 0,28 мг/кг шегінде болды.

Абай-Ертіс көшелерінің қиылысындағы қорғасынның шоғырлануы-1,0 ШЖК - ға, "Skifs" орталық сауда үйінің қорғасынның шоғырлануы – 1,6 ШЖК-ға жетті.

Ферроқорытпа зауытының санитарлық - қорғау аймағы ауданында барлық анықталатын ауыр металдардың құрамы нормадан аспады.

Екібастұз қаласында әртүрлі аудандарда іріктелген топырақ сынамаларында хром концентрациясы 0,27-0,91 мг/кг, қорғасын 9,6-64,3 мг/кг, мырыш 8,8-13,1 мг/кг, мыс 0,41-0,57 мг/кг, кадмий 0,12-0,26 мг/кг шегінде болды.

Автовокзал ауданында қорғасынның концентрациясы 2,0 ШЖК - ға жетті.

Жүсіп-Әуезов көшелерінің, қалалық саябақтың қиылысы ауданында барлық анықталатын ауыр металдардың мөлшері нормадан аспады.

Ақтоғай, Железин, Ертіс, Качир, Лебяжі, Май, Успен және Шарбақты аудандарында ауыл шаруашылығы алқаптарының аумағынан іріктелген топырақ сынамаларында хром концентрациясы 0,17-0,62 мг/кг, қорғасын 0,07-0,24 мг/кг, мырыш 0,15-0,63 мг/кг, мыс 6,5-13,7 мг/кг, кадмий 1,75-12,4 мг/кг.

Ауыл шаруашылығы алқаптарының аумақтарында мыстың шоғырлануы: Ақтоғай ауданы – 3,8 ШЖК, Железин ауданы – 3,7 ШЖК, Ертіс ауданы – 3,6 ШЖК, Качир ауданы – 4,1 ШЖК, Лебяжі ауданы – 4,6 ШЖК, Май ауданы – 4,0 ШЖК, Успен ауданы – 2,9 ШЖК, Шарбақты ауданы – 4,1 ШЖК.

Қалған анықталған ауыр металдардың мөлшері нормадан аспады.

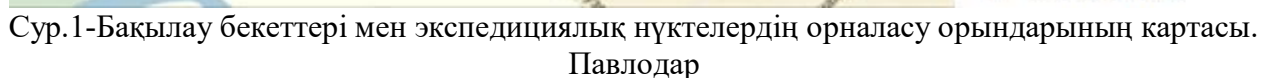
6. Радиациялық жағдай

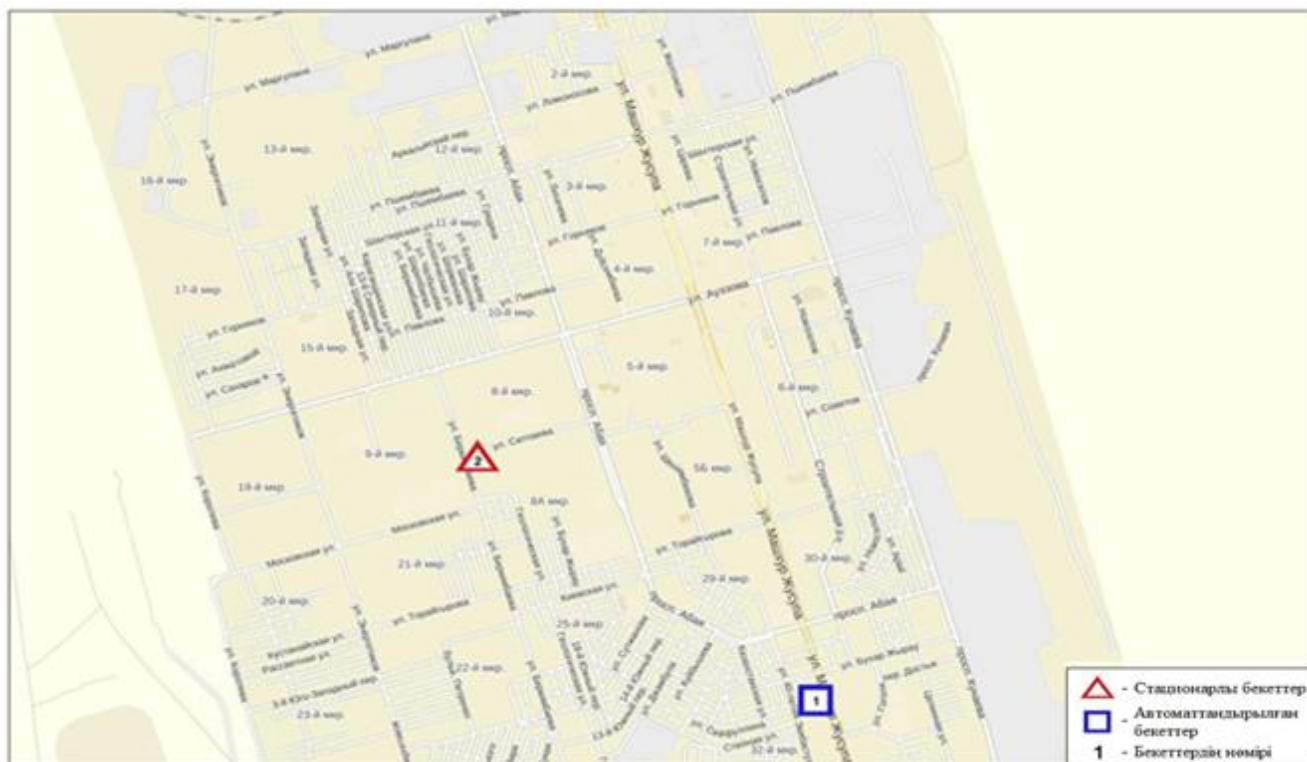
Атмосфералық ауаның ластануының гамма сәулелену деңгейіне күнсайын жергілікті 7 метеорологиялық станцияларда (Ақтоғай, Баянауыл, Ертіс, Павлодар, Шарбақты, Екібастұз, Көктөбе) және атмосфералық ауаның ластануына бақылау Павлодар қаласының (*№3, №4 ЛББ*), Ақсу қаласының (*№1 ЛББ*), Екібастұз қаласының (*№1 ЛББ*) 4 автоматты бекеттерінде бақылау жүргізілді (5-қосымша, 5-сур.).

Облыстың елді-мекендері бойынша атмосфералық ауа қабатының жерге жақын қабатындағы радиациялық гамма-фонның орташа мәні 0,04-0,25 мкЗв/сағ. аралығында болды(мөлшері - 0,57 мкЗв/ч. дейін).

Облыс аумағында атмосфераның жерге жақын қабатында орта тәуліктік радиоактивтердің түсу тығыздығы 1,1 – 2,0 Бк/м² аралығында болды. Облыс бойынша радиоактивті түсулердің орташа тығыздығы 1,6 Бк/м², бұл шекті жол берілетін деңгейінен аспады.

1-ҚОСЫМША

Сур.2-Екібастұз қ. бақылау бекеттерінің орналасу орындарының картасы

Сур.3-Ақсу қ. бақылау бекеттерінің орналасу орындарының картасы

Павлодар облысы аумағындағы жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша ақпараты

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық көрсеткіштер бойынша сипаттама	
Ертіс өзені	су температурасы 1,2 – 18,0 °С шегінде, сутегі көрсеткіші 7,81 – 8,02, суда еріген оттегі концентрациясы 8,43 – 12,24 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,78 – 2,04 мг/дм ³ , түсі 10 градус, иісі 0 балл құрады, мөлдірілгі 5-20 см.	
Ертіс өз. - Майское ауылы	2 клас	Жалпы темір 0,29 мг/дм ³
Ертіс өз. - Ақсу қ., МАЭС ағындысуларшығарымынан 3 км жоғары	2 клас	Жалпы темір 0,29 мг/дм ³ Жалпы темірдің нақты концентрациясы фондық деңгейден асып түседі
Ертіс өз. - Ақсу қ., МАЭС ағындысуларшығарымынан 0,8 км төмен	2 клас	Жалпы темір 0,24 мг/дм ³ Жалпы темірдің нақты концентрациясы фондық деңгейден асып түседі
Ертіс өз. – Павлодар қ., қаладан 22 км жоғары, Кенжекөлауылынан 5 км оңтүстіккеқарай	2 клас	Жалпы темір 0,24 мг/дм ³ Жалпы темірдің нақты концентрациясы фондық деңгейден асып түседі
Ертіс өз. – Павлодар қ. құтқарустанциясы ауданы	2 клас	Жалпы темір 0,23 мг/дм ³
Ертіс өз. – Павлодар қ., «Павлодар – Водоканал» ЖШС шығарымынан 1,0 км жоғары	2 клас	Жалпы темір 0,25 мг/дм ³
Ертіс өз. – Павлодар қ., «Павлодар – Водоканал» ЖШС шығарымынан 0,5 км төмен	2 клас	Жалпы темір 0,26 мг/дм ³ Жалпы темірдің нақты концентрациясы фондық деңгейден асып түседі
Ертіс өз. – Мичурино ауылы	2 клас	Жалпы темір 0,26 мг/дм ³
Ертіс өз. - Прииртышское ауылы	2 клас	Жалпы темір 0,21 мг/дм ³ Жалпы темірдің нақты концентрациясы фондық деңгейден асып түседі
Усолка өзені	су температурасы 4,5 °С, сутегі көрсеткіші 8,02, суда еріген оттегі концентрациясы 11,04 мг/дм ³ , мөлдірілгі 14 см, ОБТ ₅ 2,04 мг/дм ³	
Усолка өз. – Павлодар қ., Усолка шағынауданы	2 клас	Жалпы темір 0,21 мг/дм ³ Жалпы темірдің нақты концентрациясы фондық деңгейден асып түседі
Сабындыкөл көлі	су температурасы 15,0 °С, сутегі көрсеткіші 8,90, суда еріген оттегі концентрациясы 10,22 – 10,24 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,21 мг/дм ³ , ОХТ 79,0 – 79,2 мг/дм ³ , мөлдірілгі 26 см, қалқыма заттар 12,4 – 13,5 мг/дм ³ , минерализация 951 - 952 мг/дм ³ .	
Жасыбай көлі	су температурасы 15,2°С, сутегі көрсеткіші 9,00, суда еріген оттегі концентрациясы 9,87 – 9,89 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,20 – 1,22 мг/дм ³ , ОХТ 78,6 – 78,8 мг/дм ³ , мөлдірілгі 26 см, қалқыма заттар 10,3 – 10,7 мг/дм ³ , минерализация 1037 - 1060 мг/дм ³ .	
Торайғыр көлі	су температурасы 17,8 °С, сутегі көрсеткіші 9,30, суда еріген оттегі концентрациясы 9,56 – 9,58 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,27 – 1,29 мг/дм ³ , ОХТ 79,6 – 79,8 мг/дм ³ , мөлдірілгі 26 см, қалқыма заттар 10,3 – 11,5 мг/дм ³ , минерализация 1802 - 1822 мг/дм ³ .	

**Павлодар облысының аумағындағы көлдердің
жер үсті сулары сапасының нәтижелері**

№	Ингредиенттердің атауы	Өлшем бірлігі	2022 ж. мамыр		
			Сабындық көл көлі	Жасыбай көлі	Торайғыр көлі
1	Көзбен шолу		таза	таза	таза
2	Температура	°C	15,0	15,2	17,8
3	Сутегі көрсеткіші		8,90	9,00	9,30
4	Еріген оттегі	мг/дм ³	10,23	9,88	9,57
5	Мөлдірлігі	см	26,0	26,0	26,0
6	ОБТ5	мг/дм ³	1,21	1,21	1,28
7	ОХТ	мг/дм ³	79,1	78,7	79,7
8	Қалқыма заттар	мг/дм ³	12,95	10,5	10,9
9	Гидрокарбонаттар	мг/дм ³	506,0	567,5	900,0
10	Кермектік	ммоль/дм ³	6,05	5,05	3,35
11	Минерализация	мг/дм ³	951,5	1048,5	1812,0
12	Құрғақ қалдық	мг/дм ³	696,5	766,0	1356,0
13	Кальций	мг/дм ³	24,1	19,7	16,0
14	Натрий	мг/дм ³	171,0	200,5	500,0
15	Магний	мг/дм ³	58,85	49,5	30,9
16	Сульфаттар	мг/дм ³	98,5	100,0	116,0
17	Калий	мг/дм ³	1,85	3,05	2,0
18	Хлоридтер	мг/дм ³	91,0	108,0	246,5
19	Фосфаттар	мг/дм ³	0,034	0,041	0,084
20	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,013	0,012	0,037
21	Нитритті азот	мг/дм ³	0,005	0,004	0,010
22	Нитратты азот	мг/дм ³	0,025	0,02	0,02
23	Жалпы темір	мг/дм ³	0,025	0,02	0,05
24	Тұзды аммоний	мг/дм ³	0,285	0,195	0,50
25	Сынап	мг/дм ³	0	0	0
26	Кадмий	мг/дм ³	0	0	0
27	Қорғасын	мг/дм ³	0	0	0
28	Мыс	мг/дм ³	0	0	0
29	Мырыш	мг/дм ³	0	0	0
30	Никель	мг/дм ³	0	0	0
31	Марганец	мг/дм ³	0	0	0
32	АББЗ /СББЗ	мг/дм ³	0	0	0
33	Фенолдар	мг/дм ³	0	0	0
34	Мұнай өнімдері	мг/дм ³	0,01	0,01	0,01
35	Су деңгейі	м	330	-	-

4-сурет Павлодар облысы аумағындағы атмосфералық жауын-шашын мен қар жамылғысын бақылау метеостансаларының орналасу сызбасы

5-сурет. Павлодар облысының аумағында радиациялық фонды бақылайтын метеорологиялық станциялар орналасқан жерлердің картасы

**Су пайдаланудың санаттары (түрлері) бойынша суды пайдалану
сыныптарын саралау**

Суды пайдалану санаты (түрі)	Тазарту мақсаты/түрі	Суды пайдалану сыныптары				
		1- сынып	2- сынып	3- сынып	4- сынып	5- сынып
Балық шаруашылығы	Албырт балық	+	+	-	-	-
	Тұқыбалық	+	+	+	-	-
Шаруашылық- ауыз сумен жабдықтау	Қарапайым су дайындау	+	+	-	-	-
	Дағдылы су дайындау	+	+	+	-	-
	Қарқынды су дайындау	+	+	+	+	-
Рекреация		+	+	+	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-
	Картадатұн балау	+	+	+	+	+
Өнеркәсіптік:						
технологиялық мақсатта, салқындату үрдісі		+	+	+	+	-
гидроэнергетика		+	+	+	+	+
пайдалы қазбаларды өндіру		+	+	+	+	+
су көлігі		+	+	+	+	+

Су объектілерінде су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (ҚР АШМ СРК 09.11.2016 жылғы №151 бұйрығы)

**Анықтамалық бөлім Елді-мекен арасындағы ластаушы заттардың шекті
жол берілген шоғырлары (ШЖШ)**

Қоспаның атауы	ШЖШ мәні, мг/м ³		Қауіптілік классы
	максималды бір ретгі	орта-тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азотоксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма заттар (бөлшектер)	0,5	0,15	3
РМ 10 қалқыма бөлшектері	0,3	0,06	
РМ 2,5 қалқыма бөлшектері	0,16	0,035	

Хлорлы сутек	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Күшала	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкіртті сутек	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фторлы сутек	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

«Қалалық және ауылдық елді-мекендердегі атмосфералық ауаға қойылатын гигиеналық нормативтер»
(2015 жылғы 28 ақпандағы №168 СанЕН)

Атмосфераның ластану индексінің деңгейін бағалау

градациялар	Деңгейі	Атмосфераның ластану көрсеткіштері	Бір жылға бағалау
	атмосфераның ластану		
I	Төмен	СИ ЕЖҚ, % АЛИ	0-1 0 0-4
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, % АЛИ	2-4 1-19 5-6
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, % АЛИ	5-10 20-49 7-13
IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, % АЛИ	>10 >50 ≥14

Мемлекеттік органдарды тұрғындар қоғамдастығын ақпараттандыру үшін қалалардың атмосфера ластануының жай-күйі жөніндегі құжат 52.04.667–2005 БҚ, Әзірлеуге, салуға, баяндауға және мазмұндауға қойылатын жалпы талаптар.

8-қосымша

Радиациялық қауіпсіздік нормативі*

Нормаланатын шамалар	Мөлшерлер шегі
Тиімді доза	Халық
	Кезкелген кезекті 5 жыл үшін жылына орташа 1 мЗв, бірақ жылына 5 мЗв артық емес

*«Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге санитариялық-эпидемиологиялық талаптар»

«ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ФИЛИАЛЫ

МЕКЕН ЖАЙЫ:

**ПАВЛОДАР ҚАЛАСЫ
ЕСТАЙ КӨШЕСІ, 54
ТЕЛ. 8-(7182)-30-08-44**

E MAIL: INFO_PVD@METEO.KZ